

Jean Daniélou: Η Ιστορία ως πεδίο δράσης της Θείας Πρόνοιας

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1HYtRBc>]

Τον συγγραφέα απασχολούν ιδιαίτερα οι παρεμβάσεις του Θεού στην ιστορία. Πράγματι, όπως διαπιστώνουμε και από την ορθόδοξη παράδοση, ο Θεός επεμβαίνει με έναν μυστικό τρόπο και μεταμορφώνει την ιστορία, παρά τα δικά μας λάθη και τις κακίες που προσδιορίζουν τις επιλογές μας.

Εμμένει στην έννοια της «ξενίας», ιστορικά, ετυμολογικά και θεολογικά, ορίζοντας τον τρόπο υποδοχής του «ξένου» ως κριτήριο ανθρωπιάς. Στο μυστήριο του βαπτίσματος, μάλιστα, εντοπίζει στοιχεία από την αρχαία τάξη της «ξενίας». Αναμφίβολα, στον σύγχρονο κόσμο, τα αυθεντικότερα στοιχεία αυτής της παλαιάς, παραδοσιακής τάξεως της φιλοξενίας τα εντοπίζουμε στα μοναστήρια, καθώς δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η αγάπη προς τον «ξένο», είναι στοιχείο εξόδου από τον εγωισμό μας. Στην ορθόδοξη παράδοση εξάλλου, ο κατ' εξοχήν «ξένος» είναι ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός ο Λυτρωτής και Σωτήρας του κόσμου. Κατ' επέκτασιν, κάθε ξένος πρέπει να γίνει αποδέκτης της απροϋπόθετης αγάπης εκ μέρους μας.

Σημαντική παράμετρο του έργου αποτελεί η συνάντησή του με την τότε ακμάζουσα και πολλά υποσχόμενη μαρξιστική σκέψη, η οποία προσπαθούσε να παραμερίσει τον χριστιανισμό από την Ευρώπη και να εγκαταστήσει έναν πολιτισμό βασισμένο στις δικές της αρχές. Σήμερα, αυτή η αντιπαράθεση, μοιάζει σε ένα βαθμό ξεπερασμένη, καθώς πλέον, μετά και την κατάρρευση των ανατολικών καθεστώτων, οι διαχωριστικές γραμμές έχουν αμβλυνθεί, αλλά τη δεκαετία του '50 ήταν στην αιχμή της πολιτικής και θεολογικής σκέψης.

Ο Jean Daniélou εντοπίζει διαφορετική προσέγγιση χριστιανισμού-μαρξισμού στο θέμα της ιστορίας, ως κριτήριο για την αξιολόγηση των δύο μεγεθών: ο μαρξισμός προσπαθεί επιφανειακά να θεραπεύσει την ανθρώπινη δυστυχία, ενώ ο χριστιανισμός το κάνει σε βάθος με αναφορά στο πρόσωπο του Χριστού.

Άκρως ενδιαφέρουσες είναι οι βιβλικές αναλύσεις που επιχειρεί και εντυπωσιακή η ευχέρεια με την οποία κινείται ανάμεσα στην Αγία Γραφή, στους Πατέρες και στην ιστορία.

Με την ανάλυση του άσματος του αμπελώνος (Ησ. 5:1-6) περιγράφει διαχρονικά τις σχέσεις Θεού και ανθρώπου μέσα στο πλαίσιο της ιστορίας: ο Θεός φροντίζει, προστατεύει και αγαπά τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος άλλοτε δέχεται και άλλοτε απορρίπτει αυτή την πρόνοια. Στην πραγματικότητα, και οι εργάτες του αμπελώνος και ο Υιός του ιδιοκτήτη απέτυχαν να πείσουν τους κακούς γεωργούς να συνεργαστούν. Μέσα από αυτή όμως την αποτυχία διαφαίνεται η σταθερή αγάπη του Θεού, η οποία δεν επιβάλλεται με τη δύναμη, αλλά προσπαθεί να κερδίσει τον άνθρωπο.

Η πορεία της Εξόδου αποτελεί μία πορεία προς τη σωτηρία, προς το Βάπτισμα. Ο Jean Daniélou εντοπίζει την έντονη παρουσία των περιστατικών της Εξόδου στην δυτική υμνογραφία προ του Πάσχα (και στην ορθόδοξη παράδοση συμπληρώνουμε εμείς) και προχωρά σε ενδιαφέρουσες τυπολογικές αναφορές σημειώνοντας αναλογίες ανάμεσα στην Παλαιά και στην Καινή Διαθήκη (π.χ. μεσσιανικά δείπνα και Θεία Ευχαριστία).

Σημαντικότερες είναι οι αναλύσεις που πραγματοποιεί στο τρίτο μέρος του έργου στην «τόλη», στην «ειλικρίνεια», στην «πτωχεία» και στην «ελπίδα», καθώς αποτελούν στοιχεία που από τη βιβλική παράδοση έχουν περάσει στην εκκλησιαστική ζωή και προσδιορίζουν τη σχέση μας με τον πλησίον.

Ο συγγραφέας αντιμετωπίζει με μεγάλη σοβαρότητα, σφαιρικά και διεξοδικά το θέμα της ιστορίας. Προχωρά με προσοχή στη διατύπωση των θέσεών του, χρησιμοποιεί γλαφυρή και ρέουσα γλώσσα, έχει πυκνό αλλά στρωτό ύφος και είναι μεθοδικός στην ανάπτυξη των επιχειρημάτων του.

Η έκδοση είναι σημαντική, προσφέρει πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία σε έναν διάλογο σχετικά με έννοια της ιστορίας στον ορθόδοξο κόσμο. Είναι καλαίσθητη, αλλά έχουν διαφύγει ορθογραφικά λάθη, τα οποία σε κάποιες περιπτώσεις

δυσχεραίνουν τον αναγνώστη να παρακολουθήσει το νόημα. Επίσης, σε κάποια σημεία υπάρχουν ατυχείς επιλογές του μεταφραστή (π.χ. «εξορισμοί», «τερατώδεις φρίκες», «η σφάλλουσα έκφραση επιβεβαίωσης κάτι απολύτου», «συνιστά τις χριστιανοσύνες» «η Παλαιά Διαθήκη παρουσιάζει μία προόδευση»), οι οποίες ίσως να συνδέονται με ιδιαιτερότητες της γαλλικής γλώσσας -δεν γνωρίζω- αλλά και πάλι ενοχλούν και μπερδεύουν τον αναγνώστη.

Περιμένουμε και άλλους τόμους αντίστοιχης αξίας από τη σειρά «Εν Διαλόγω» η παρουσία των οποίων όχι μόνο θα ενισχύσει τη σύγχρονη θεολογική συζήτηση προσφέροντας πολύτιμα νέα ερεθίσματα, αλλά θα δώσει τη δυνατότητα το πολύπλευρο έργο που από ετών επιτελείται στην Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών του Βόλου να γίνει γνωστό σε ευρύτερο αναγνωστικό κοινό.